

Sygn. akt IC 417/17

WYROK

W IMIENIU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2018 roku

Sąd Okręgowy w Częstochowie Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Lidia Dudek

Protokolant: Ewelina Lamik

po rozpoznaniu w dniu 29 sierpnia 2018 roku w Częstochowie

na rozprawie

sprawy z powództwa N. N.

przeciwko B. K.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

1. oddala powództwo w całości;

2. zasądza od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w C. na rzecz adwokata B. C. – Kancelaria Adwokacka w C. kwotę 6.642 zł (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa złote) obejmującą podatek VAT, tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powódce N. N. z urzędu;

3. zasądza od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w C. na rzecz adwokata A. W. – Kancelaria Adwokacka w C. kwotę 6.642 zł (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa złote) obejmującą podatek VAT, tytułem wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla pozwanego B. K.;

4. odstępuje od obciążenia powódki kosztami sądowymi.

Sygn. akt IC 417/17

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 15 maja 2017 roku powódka N. N. wniosła o odwołanie darowizny nieruchomości tj.: budynków wraz z gospodarstwem rolnym dla pozwanego B. K. oraz o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu podniosła, że w dniu 04.04.1985r. umową darowizny przekazała synowi nieruchomość w miejscowości Z.(...), gmina K.. Jednakże cały majątek przekazany synowi został przez niego zniszczony i zdewastowany, wyprzedane zostały przedmioty użytku codziennego. Zdaniem powódki widoczna jest rażąca niewdzięczność wobec jej osoby z uwagi na niewłaściwe i krzywdzące zachowanie syna, który nadużywa również alkoholu, był leczony psychiatrycznie. B. K. jest osobą całkowicie ubezwłasnowolnioną a powódka została ustanowiona jego opiekunem prawnym.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniosł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu stanowiska pozwany podniósł, że fakt niezdolności obdarowanego do dysponowania majątkiem z uwagi na chorobę nie stanowi przesłanki do odwołania darowizny. Nadto właściciel może czynić ze swoją rzeczą ruchomą, a także nieruchomością, co tylko uważa, o ile nie jest to sprzeczne z prawem. Przedmiotowa darowizna została zawarta 18 lat zatem zdaniem strony pozwanej nie można jej już odwołać a żądanie zwrotu byłoby dla obdarowanego bardzo dotkliwe i należy je oceniać jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 4 kwietnia 1985 roku w Państwowym Biurze Notarialnym w C. przed notariuszem T. O. powódka N. N. darowała swojemu synowi B. K. nieruchomości położone we wsi Z., gmina K., o powierzchni 3 ha 82 (trzy hektary osiemdziesiąt dwa ary), oznaczonej na planie jako działki nr: (...), nr rej. grunt. (...).

Okoliczności bezsporne oraz dowód: kserokopia aktu notarialnego (k. 3-5 akt), zeznania powódki (protokół rozprawy z dnia 29.08.2018r. nagranie czas: 00:06:01-00:18:57 adnotacje).

Postanowieniem z dnia 18 grudnia 2015 roku w sprawie o sygn. akt (...) B. K. został ubezwłasnowolniony całkowicie z powodu zespołu psychoorganicznego w przebiegu zespołu zależności alkoholowej z psychodegradacją u osoby pierwotnie upośledzonej.

W toku postępowania w sprawie o sygn. akt (...) biegli sądowi stwierdzili u pozwanego B. K. zespół psychoorganiczny w przebiegu zespołu zależności alkoholowej z psychodegradacją u osoby pierwotnie upośledzonej umysłowo. Wedle opinii B. K. nie potrafi właściwie prowadzić swoich spraw z pełną świadomością. Jest zdolny do samodzielnej egzystencji na poziomie podstawowych czynności życiowych – takich jak ubieranie się, przygotowanie prostych posiłków, wykonywanie prostych prac. Stale wymaga pomocy innych osób w szczególności we właściwym kierowaniu leczeniem, zarządzaniem finansami, majątkiem, w okresach ciągów alkoholowych wyprzedaje z domu przedmioty niezbędne do codziennej egzystencji, nie liczy się z konsekwencjami takich zachowań. Posiada zniesiony krytycyzm. Nie ma poczucia choroby alkoholowej, nie widzi potrzeby leczenia uzależnienia.

W dniu 31 października 2017 roku został ustanowiony kurator w osobie A. W. dla całkowicie ubezwłasnowolnionego B. K. celem reprezentowania jego praw w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w C. sygn. I C(...) o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli.

Dowód: opinia sądowo-psychologiczno-psychiatryczna (k. 101-103 akt), postanowienie w sprawie (...) (k. 116 akt (...)), postanowienie w sprawie (...) (k. 39 akt), zeznania powódki (protokół rozprawy z dnia 29.08.2018r. nagranie czas: 00:06:01-00:18:57 adnotacje).

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

W przedmiotowej sprawie powódka domagała się zobowiązania pozwanego B. K. do złożenia oświadczenia woli o powrotnym przeniesieniu nieruchomości darowanej pozwanemu w dniu 4 kwietnia 1985 roku na podstawie aktu darowizny.

O podstawie odwołania darowizny stanowi art. 898 § 1 k.c., zgodnie z którym darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego (art. 899 § 3 k.c). Odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie (art. 900 k.c). Powódka nie wykazała by przed wytoczeniem powództwa w niniejszej sprawie złożyła wymagane przepisem art. 900 k.c. oświadczenie o odwołaniu darowizny na piśmie, to pozew złożony w niniejszej sprawie stanowi dokument zastępujący to oświadczenie woli, zaś jego uzasadnieniem stosownie do art. 899 § 3 k.c. mogą być wyłącznie okoliczności, jakie miały miejsce w roku poprzedzającym doręczenie pozwanej odpisu pozwu.

Kodeks cywilny nie definiuje pojęcia rażącej niewdzięczności ani nie określa kryteriów, jakie należy brać pod uwagę przy ocenie zachowań obdarowanego. Nie jest możliwe formułowanie generalnych elementów znaczenia tego pojęcia z uwagi na zróżnicowane sytuacje życiowe. O istnieniu lub nieistnieniu podstaw do odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności decydują w każdym przypadku konkretne okoliczności, rozważane na tle zwyczajów panujących w określonych środowiskach społecznych, które nie wykraczają poza wypadki życiowych konfliktów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2005 r., I CK 112/05, Lex nr 196898.). Każdy przypadek powinien być rozważony indywidualnie. Znamion rażącej niewdzięczności nie wyczerpują z reguły czyny nieumyślne obdarowanego, drobne czyny nawet umyślne, ale niewykraczające, w określonych środowiskach poza zwykle konflikty życiowe, rodzinne, jak też wywołane zachowaniem się, czy działaniem darczyńcy. Nie jest również obojętna przyczyna niewdzięczności, bo umożliwia dokonanie osądu, czy i na ile zachowanie obdarowanego może być uznane za nieusprawiedliwione. Przewidziana art. 898 § 2 k.c. przesłanka niewdzięczności, w stopniu rażącym, ma kwalifikowany charakter, odnoszący się do zachowań, które oceniając rozsądnie, przy uwzględnieniu miernika obiektywnego i subiektywnego, muszą być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę, jak na przykład popełnienie przestępstwa przeciwko życiu lub zdrowiu, czci albo mieniu, ciężkie naruszenie obowiązków rodzinnych, naruszenie godności osobistej ze świadomością i w nieprzyjaznym zamiarze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2010 r., sygn. akt II CSK 68/10, Lex nr 852539).

Biorąc pod uwagę tak ukształtowane rozumienie przesłanki rażącej niewdzięczności, nie można postępowania pozwanego ocenić jako rażąco niewdzięcznego. Już bowiem w toku postępowania w sprawie (...) toczącego się przed Sądem Okręgowym w C. w sprawie o ubezwłasnowolnienie całkowite B. K., z wniosku jego matki N. N., powódka miała wiedzę na temat choroby pozwanego. Jak wynikało bowiem z opinii biegłego sądowego z zakresu psychologii i psychiatrii B. K. cierpi na zespół psychoorganiczny w przebiegu zespołu zależności alkoholowej z psychodegradacją u osoby pierwotnie upośledzonej umysłowo. Pozwany nie potrafi właściwie prowadzić swoich spraw z pełną świadomością. Jest zdolny do samodzielnej egzystencji na poziomie podstawowych czynności życiowych – takich jak ubieranie się, przygotowanie prostych posiłków, wykonywanie prostych prac. Jednakże stale wymaga pomocy innych osób w szczególności we właściwym kierowaniu leczeniem, zarządzaniem finansami, majątkiem, w okresach ciągów alkoholowych wyprzedaje z domu przedmioty niezbędne do codziennej egzystencji, nie liczy się z konsekwencjami takich zachowań. Posiada zniesiony krytycyzm. Nie ma poczucia choroby alkoholowej, nie widzi potrzeby leczenia uzależnienia. W treści niniejszego pozwu powódka podała, że pozwany niszczy mienie mu darowane, jest niezdolny do dysponowania powierzonym mu majątkiem. Należy przyznać, że zachowanie pozwanego jest negatywne, to nie ma jednak podstaw do przyjęcia, aby uprawniało do uznania je za rażące niewdzięczne. Pozwany cierpi na zespół psychoorganiczny w przebiegu zespołu zależności alkoholowej z psychodegradacją u osoby pierwotnie upośledzonej umysłowo zatem jest osobą chorą. Natomiast jego zachowania mają podłoże chorobowe i jako takie nie mogą stanowić podstawy do odwołania darowizny. Tym bardziej, że pozwany włada nieruchomością jako właściciel i może nią swobodnie dysponować w granicach prawa. Zdaniem Sądu zgromadzony materiał dowodowy nie daje podstaw do ustalenia, że B. K. dopuścił się rażącej niewdzięczności wobec powódki w rozumieniu art. 898 § 1 k.c. Reasumując, w niniejszym sporze nie doszło do skutecznego odwołania darowizny.

Z tych też względów, nie stwierdzając przesłanki „rażącej niewdzięczności” po stronie pozwanego, Sąd oddalił powództwo na podstawie art. 898 § 1 k.c. a contrario.

Natomiast na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r., 1714 z późn. zm.) Sąd zasądził od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w C. na rzecz adwokata B. C. – Kancelaria Adwokacka w C. kwotę 6.642 zł. obejmującą podatek VAT, tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu. Natomiast na podstawie § 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 roku (Dz.U.2013.1476) orzeczono o wynagrodzeniu należnym kuratorowi w osobie adw. A. W.-Kancelaria Adwokacka w C. ustanowionego dla pozwanego B. K..